

Profesijné kompetencie sociálneho pracovníka v sociálnych službách

Professional competences of a social worker in social services

Szilvia Buzalová, Lucia Ludvigh Cintulová, Tatiana Pavlovičová

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, n.o.

Recenzent/Review: doc. PhDr. Eva Halušková, PhD.

prof. PhDr. Michal Oláh, PhD.

Submitted/Odoslané: 10. 12. 2023

Accepted/Prijaté: 05. 01. 2024

Abstrakt

Sociálna práca v dnešnej dobe predstavuje dynamické a neustále sa meniace odvetvie, ktoré inkorporuje rozmanité úlohy a úsilie zamerané na podporu a pomoc jednotlivcom, rodinám a komunitám. Je to oblasť, ktorá sa dynamicky prispôsobuje aktuálnym potrebám a výzvam spoločnosti, s cieľom pomôcť ľuďom zvládať náročnosti života a dosiahnuť jeho vyššiu kvalitu. Cieľom príspevku je poukázať na význam kompetencií sociálneho pracovníka pôsobiaceho v zariadení sociálnych služieb a na kreovanie vzťahu s prijímateľmi.

Kľúčové slová: kompetencie, sociálne služby, sociálny pracovník, kvalifikácia.

Abstract

Social work today is a dynamic and ever-changing field that incorporates diverse roles and efforts aimed at supporting and helping individuals, families and communities. It is a field that dynamically adapts to the current needs and challenges of society, with the aim of helping people manage the challenges of life

and achieve a higher quality of life. The aim of the contribution is to point out the importance of the competences of a social worker working in a social service facility and to create a relationship with recipients.

Keywords: competences, social services, social worker, qualification.

Úvod

Sociálna práca je živým a neustále sa rozvíjajúcim odvetvím, ktoré dynamicky reaguje na súčasné výzvy a potreby spoločnosti. Je zameraná na podporu jednotlivcov, rodín, skupín a komunit, aby im pomohla prekonať náročnosti a dosiahnuť vyššiu životnú kvalitu. Ako cenný pilier sociálnej starostlivosti a pomoci, sociálna práca ponúka zmysluplnú príležitosť poskytovať pomoc ľuďom aj v ich najťažších životných situáciách.

Pracovníci v sociálnej oblasti majú možnosť vytvárať dôverné vzťahy so svojimi klientmi a spoločne s nimi pracovať na dosiahnutí stanovených cieľov a zlepšení ich životnej situácie. Okrem toho, že sú dôležitým hlasom

upozorňujúcim na sociálne nerovnosti, diskrimináciu a absenciu spravodlivosti, angažujú sa aj v práci na zlepšení systémov a politik ovplyvňujúcich životy ľudí. Bojujú za rovnaké možnosti a inklúziu pre všetkých a snažia sa odstrániť stigmy a predsudky, ktoré súvisia s rôznymi problémami prijímateľov. Sociálna práca predstavuje nielen profesiu, ale skutočné poslanie. Poskytuje príležitosť meniť životy jednotlivcov a prispievať k lepšiemu a spravodlivejšiemu spoločenstvu. Napriek výzvam a občasným sklamaniam je hnacou silou sociálnej práce presvedčenie o možnostiach zmeny a snaha o dobro. Sociálni pracovníci prinášajú do životov ľudí nádej a pozitívnu zmenu, čo prispieva k neustálemu vzrastu ich významu a dôležitosti, zároveň sa prispôsobujú potrebám a vývoju spoločnosti.

Definovanie základu sociálnej práce

Od svojho vzniku sa sociálna práca zaoberala „pomoci núdznym“. V počiatku, začiatkom 20. storočia, nadväzovala na filantropické a charitatívne aktivity jednotlivcov a cirkvi. Mary Richmond, americká priekopníčka sociálnej práce, spracovala v roku 1917 prvotné teoretické základy odboru sociálnej práce vo svojej knihe Sociálna diagnóza. V priebehu nasledujúcich desaťročí sa sociálna práca stala spoločenskou, vednou disciplínou a najmä praktickou činnosťou, ktorá sa snažila a snaží odhaľovať, vysvetľovať a riešiť sociálne problémy, ako je napríklad chudoba, nezamestnanosť, zdravotné postihnutie a diskriminácia určitých skupín obyvateľstva (Levická, 2007).

Zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci poskytuje definíciu a rámec pre sociálnu prácu na Slovensku. Existuje niekoľko perspektív a definícií sociálnej práce, ktorá je označovaná ako polydisciplinárny, aplikatívny vedný odbor (Kováčiková, 2010); odborná disciplína (Levická, 2002); samostatná pomáhajúca profesia, vedecká činnosť a študijný odbor (Mátel et al., 2011, 2013); profesionálna a etická činnosť (IFSW, 2020); odborný prístup (EASSW, 2021); interdisciplinárny odbor (NASW, 2016).

Cieľom sociálnej práce je podporovať sociálne fungovanie klientov a stanoviť sociálnu diagnózu a sociálnu terapiu. Pomáhať jednotlivcom, skupinám a komunitám v ich interakcii so sociálnym systémom, predchádzať problémom a zvládať ťažké životné i sociálne situácie. Sociálna práca tiež zlepšuje životné podmienky jednotlivcov, rodín, skupín a komunit prostredníctvom poskytovania podpory, služieb a intervencií, pre ľudské blaho a sociálnu inklúziu so zreteľom na aktuálne zmeny ovplyvnené minulými a súčasnými skúsenosťami klientov (Žiaková, 2015).

Sociálneho pracovníka, zakladateľka československej sociálnej práce, Marie Krakešová (1973), pomenovala ako praktického odborníka. Neskôr bol v odbornej literatúre sociálny pracovník definovaný v podobnom zmysle, teda ako odborník (Oláh, 2012); realizátor sociálnej práce (Levická, 2007; Husáková, 2008); profesionál (Strieženec, 2001; Tokárová, 2003); realizátor úloh praktickej sociálnej práce (Hangoni, in Ondrušová, 2009); subjekt sociálnej práce

(Lachytová, 2012), ktorý sa zaoberá vzťahmi a väzbami medzi spoločnosťou a jednotlivcom, medzi jednotlivcami navzájom (Ondrušová, 2009); odborník so vzdelaním v sociálnej práci, ktorý pracuje so skupinami a jednotlivcami, pomáha im zvládať osobné a sociálne ťažkosti, dosiahnuť osobný rast a spoločenskú inklúziu, pracuje na podporovaní sociálnej spravodlivosti (Healy, 2014); profesionálny pracovník so zodpovednosťou zlepšovať kvalitu života jednotlivcov a komunit tým, pre zabezpečuje prístup k právam klientov, a tým zlepšuje spoločenskú spravodlivosť, pracujúc na riešení problémov v kontexte vzťahov a systémov (IFSW, 2021).

Práca sociálneho pracovníka spočíva v riešení sociálnych situácií a problémov, v podpore sociálneho začlenenia, v zabezpečení sociálnej ochrany a v riešení sociálnych potrieb klientov, pričom sa riadi princípmi etiky sociálneho pracovníka (Slovenská komora SP a ASP, 2018). Podstatou práce sociálneho pracovníka je pomoc klientovi riešiť jeho situáciu (Krakešová, 1973); zaoberať sa sociálnou pomocou jedincovi, skupine alebo komunite (Tokárová, 2003); pomáhať zmierňovať resp. odstraňovať, riešiť pre klienta ťaživú situáciu, pôsobiť preventívne (Levická, 2007); zaoberať sa pomocou svojim klientom na praktickej aj vedeckej úrovni (Žilová, 2012); obhajovať a presadzovať práva klienta, posudzovať jeho podmienky, v ktorých sa nachádza, poskytovať mu sociálne poradenstvo, navrhovať plán služieb, snažiť sa predchádzať vzniku alebo vyhroteniu sociálnych problémov (Husárová, 2008); pomôcť klientom zvládnuť

sociálne, emocionálne a praktické problémy a dosiahnuť zlepšenie v ich živote (IFSW, 2019).

Medzi požiadavky kladené na sociálneho pracovníka patrí, že má byť vnímajúcou, disponujúcou a premýšľajúcou bytosťou, má využívať metódy a techniky sociálnej práce a prostredníctvom nich mobilizovať klienta (Lachytová, 2011); jeho zdroje na vyriešenie situácie (Oláh, 2012). Má disponovať osobitými predpokladmi, vlastnosťami a schopnosťami (Strieženec, 2001); sociálnymi zručnosťami a vedomostnou výbavou (Brnula, 2012); riadiť sa Etickými kódexami sociálnej práce (Mátel, 2016).

Sociálna práca zameraná na oblasť sociálnej starostlivosti o jednotlivcov, skupiny a komunity, a prakticky na prevenciu, riešenie problémov týchto subjektov prostredníctvom organizovaných sociálnych služieb (Levická, 2002); na podporu a posilnenie individuálnej, rodinnej a komunitnej schopnosti zvládať sociálne a emocionálne výzvy (IFSW, 2020); ťažké životné situácie, prekonávať sociálne prekážky (NASW, 2016). Sociálni pracovníci sa snažia vnímať klientov v ich sociálnom, každodennom prostredí, v najzraniteľnejších chvíľach a podporujú ich individuálnu participáciu a sociálnu súdržnosť (Gúth, 2013); riešenie sociálnych problémov v úsilí dosiahnuť optimálnu funkčnú úroveň a sociálnu inklúziu (NASW, 2016). Sociálna práca sa realizuje prostredníctvom rôznych úrovní a foriem praxe.

Sociálny pracovník vykonáva rôzne činnosti v rámci sociálnej práce, medzi ktoré patria: sociálne poradenstvo, sociálna prevencia, sociálno-právna ochrana, penitenciárna a

postpenitenciárna starostlivosť, mediácia, sociálna terapia, krízová intervencia a využíva moderné metódy, ako sociálny manažment, sociálne projektovanie a sociálne plánovanie (Brnula, 2012). Sociálne služby sú nielen reaktívnym opatrením na existujúce problémy, ale aj aktívnym prostriedkom na prevenciu a riešenie sociálnych problémov v spoločnosti. Sú neoddeliteľnou súčasťou sociálnej práce a majú kľúčový vplyv na zlepšovanie životných podmienok a sociálneho blaha jednotlivcov, rodín a komunit. Ich význam spočíva v poskytovaní podpory, pomoci a intervencií na rôznych úrovniach a v rôznych oblastiach potrieb. Aby sme dosiahli efektívne a kvalitné sociálne služby, je nevyhnutné neustále vylepšovať a prispôbovať ich metódy, postupy a politiky na základe najnovších výskumov a potrieb klientov.

Sociálne služby a sociálna rehabilitácia

Zákon o sociálnych službách č. 448/2008 Z. z. § 2 vymedzuje charakter sociálnych služieb: „odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností“. Cieľom týchto činností je:

a) Predchádzať vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, aktívne riešiť existujúce nepriaznivé sociálne situácie alebo minimalizovať negatívne dôsledky týchto situácií pre jednotlivca, rodinu alebo komunitu.

b) Podporovať schopnosti jednotlivca na samostatné vedenie života a jeho začlenenie do spoločnosti, pričom sa zameriava na zachovanie, obnovu a rozvoj týchto schopností.

c) Zabezpečovať potrebné podmienky pre uspokojenie základných životných potrieb jednotlivca.

d) Riešiť situácie krízovej sociálnej povahy, ktoré postihujú jednotlivca a jeho rodinu.

e) Predchádzať sociálnemu vylúčeniu jednotlivca a jeho rodiny, poskytovať podporu smerujúcu k zmocňovaniu.

Zákon o sociálnych službách č. 448/2008 Z. z. § 61 diferencuje i poskytovanie sociálnej služby vo vzťahu k podpore kvality života prijímateľov formou sprostredkovania a organizácie terapií: „Ak má poskytovateľ sociálnej služby na to vytvorené podmienky, môže vykonávať na účel zvýšenia kvality poskytovanej sociálnej služby formou interaktívnych terapií, kognitívnych tréning či sprevádza proces adaptácie seniora implementáciou iných foriem terapie s použitím zvierat, predovšetkým sa však orientuje na činnosťnú terapiu, ktorej účelom je zabezpečovať záujmovú činnosť.“

Súčasne je záujmová činnosť popísaná i v § 35 odsek (2) zákona o sociálnych službách 448/2008 Z. z. „V zariadení pre seniorov sa a) poskytuje : 1. pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, 2. sociálne poradenstvo, 3. sociálna rehabilitácia, 4. ubytovanie, 5. stravovanie, 6. upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné vybavenie, b) utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí, c) zabezpečuje záujmová činnosť.“

Vychádzajúc z aktuálnej povahy a charakteru sociálnych služieb môžeme definovať základné funkcie, ktoré sociálne

služby môžu naplňať v oblasti starostlivosti o prijímateľov a to na základe rôznorodosti zdravotného stavu a povahy ich životných situácií (Ludvig Cintulová, Buzalová, 2022):

1. Podpora základných životných potrieb: sociálne služby zabezpečujú dostupnosť základných potrieb ako stravovanie, ubytovanie a oblečenie pre tých, ktorí sú v núdzi alebo ktorí nedokážu tieto potreby získať v domácom prostredí.

2. Starostlivosť o zdravie: niektoré sociálne služby zahŕňajú starostlivosť o fyzické a duševné zdravie klientov, zabezpečujú prístup k ošetrovateľskej starostlivosti a zabezpečujú sprevádzanie, dopravu a komunikáciu so zdravotnými zariadeniami, spolupracujú so sieťou lekárov a zdravotných sestier aj mimo zariadenia sociálnych služieb.

3. Sociálna integrácia: sociálne služby sa orientujú na zraniteľné skupiny, ktoré sú v spoločnosti vylučované a pomáhajú im participovať v rôznych aktivitách a budovať sociálne vzťahy. Najčastejšie ide o sociálne služby a terénne služby pre bezdomovcov, osoby z marginalizovaných rómskych komunít a drogovu závislé osoby.

4. Vzdelávanie a rozvoj: v rámci poskytovania sociálnych služieb pre prijímateľov sú ponúkané vzdelávacie programy a poradenstvo, ktoré pomáhajú klientom zlepšiť svoje schopnosti a vzdelanostnú úroveň, do tejto oblasti zaradujeme najmä komunitné sociálne služby. Týmto spôsobom sa občania a budúci klienti stávajú informovanými o službách, ktoré sú dostupné v ich komunite. Získavajú prehľad o

rôznych možnostiach na riešenie svojich problémov a zoznamujú sa s širokým spektrom dostupných možností.

5. Podpora nezávislosti: systém sociálnych služieb sa nestará len o odkázaných, ale snaží posilňovať klientov, aby mohli žiť čo najviac nezávisle, a to vrátane podpory pri samostatnom bývaní, jedným z nástrojov je chránené bývanie pre ľudí s mentálnym postihnutím (Ludvig Cintulová, Buzalová, 2021).

6. Riešenie krízových situácií: sociálne služby poskytujú pomoc a podporu v krízových situáciách, ako sú domáce násilie, bezdomovectvo, závislosti a iné krízové situácie, ktoré si vyžadujú zásah sociálnych pracovníkov alebo odboru sociálno-právnej ochrany pri ohrození zdravého vývinu maloletých. Zahŕňa i starostlivosť o deti a rodiny, pri ktorých je nevyhnutné poskytovať starostlivosť, výchovu a ochranu pre deti v náročných životných situáciách.

7. Zdravotné postihnutie: v minulosti sa sociálne služby spájali predovšetkým z pohľadu medicínskeho modelu starostlivosti o seniorov, vplyvom transformácie sa v oblasti ťažkého zdravotného postihnutia kladie dôraz na podporu nezávislosti, samostatnosti a aktivizácie, kľúčovým nástrojom sa stali príspevky na kompenzáciu.

8. Starostlivosť o starších občanov: sociálne služby sú dôležitým prvkom starostlivosti o starších občanov, vrátane domácej starostlivosti, starostlivosti v zariadeniach pre dôchodcov a podpory pri zachovaní kvality života v starobe či pomoc pri

eliminovaní dôsledkov fyzického a psychického starnutia (Ludvigh Cintulová, Buzalová, 2022).

9. Nepriaznivá životná situácia: nepriaznivá sociálna situácia podľa zákona č. 408/2008 Z.z. o sociálnych službách „je ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy.

V našich podmienkach, podľa Zákona č. 448/2008 Z. z. Zákona o sociálnych službách v § 21, sa uvádza sociálna rehabilitácia, ktorá sa zameriava na podporu samostatnosti, nezávislosti a sebestačnosti jednotlivca prostredníctvom rozvoja zručností a aktivácie schopností v rámci sociálnej práce. Sociálna rehabilitácia je odborná činnosť, ktorej cieľom je pomáhať jednotlivcom, ktorí majú obmedzenia alebo zdravotné, fyzické, mentálne či sociálne ťažkosti, dosiahnuť alebo udržať optimálnu úroveň ich telesných, zmyslových, rozumových, duševných alebo sociálnych funkcií; multidimenzionálny proces, ktorý sa zameriava na zlepšovanie života jednotlivcov napríklad s psychickým postihnutím alebo inými poruchami. Zahŕňa rôzne stratégie, zásahy a podporné opatrenia na dosiahnutie sociálnej inklúzie, participácie a zvýšenia kvality života (Hulínová, Štefáková, 2016); obnovu alebo posilnenie psychosociálnych funkcií a zručností osôb s rôznymi formami postihnutia alebo zranenia, pre zlepšovanie ich účasti, samostatnosti a kvality života (Laca a kol., 2017). Sociálna rehabilitácia je proces refunkcionalizácie a rozvoja, umožňuje človeku

udržať si dobrý zdravotný stav a sociálne fungovanie. S tým súvisí aj úloha rozvoja komunikácie sociálnych pracovníkov pre lepšiu pomoc pri integrácii klientov do ich prostredia (Hudecová a kol., 2008).

Cieľom sociálnej rehabilitácie je vytvárať, reaktivovať a znovuuskutočniť optimálne funkcie jednotlivca, čím sa mu umožní dosiahnuť väčšiu nezávislosť (Vacková, 2020). V rámci sociálnych služieb sa sociálna rehabilitácia realizuje prostredníctvom nácviku rôznych zručností, ako je používanie pomôcok, práce v domácnosti, priestorovej orientácie a samostatného pohybu. Formy sociálnej rehabilitácie zahŕňajú socioterapiu, prípadovú sociálnu prácu a terapie ako ergoterapiu, muzikoterapiu a arteterapiu (Mátel, Schavel, 2013).

Metódy sociálnej rehabilitácie obsahujú reedukáciu na zlepšenie funkcií, kompenzáciu, rozvoj nepoškodenej oblasti a schopností jednotlivca a metódy vyrovnávania sa s postihnutím, ktoré zahrňujú akceptáciu a obnovenie porušených funkcií. Techniky, ako je hovorené slovo, meditácia, pohybový rozvoj a orientácia, rehabilitácia pracovnými zručnosťami, relaxácia a povzbudzovanie súťaživosti, sú tiež súčasťou sociálnej rehabilitácie (Štefáková, Hulínová, 2016). Sociálnu rehabilitáciu môžu poskytovať sociálni pracovníci, špeciálni pedagógovia a inštruktori sociálnej rehabilitácie. Dôležité je, aby pracovník v oblasti sociálnej rehabilitácie bol vyškolený v konkrétnej terapii, ako je muzikoterapia, arteterapia alebo ergoterapia, ktorá bude prispievať k rozvoju klienta

(Vacková, 2020). Výskum a prax v sociálnej rehabilitácii neustále napredujú a prinášajú nové poznatky a inovácie. Je nevyhnutné, aby pracovníci v tejto oblasti sledovali aktuálne trendy a odbornú literatúru, aby mohli ponúknuť najlepšiu možnú podporu a pomoc klientom.

Sociálna rehabilitácia dôležitou súčasťou sociálnej práce, ktorej cieľom je zlepšiť životy jednotlivcov, posilniť ich schopnosti a umožniť im plnohodnotnú integráciu do spoločnosti. Jej dôležitosť spočíva v tom, že ponúka klientom prostriedky a podporu na prekonanie ich obmedzení a rozvoj ich potenciálu. Sociálna rehabilitácia je neoddeliteľnou súčasťou inkluzívneho a podporného prostredia, kde sa jednotlivci cítia akceptovaní, rešpektovaní a majú možnosť rozvíjať svoje schopnosti a talent. Vzhľadom na rôznorodosť a komplexnosť klientov, ktorí vyhľadávajú sociálnu rehabilitáciu, je dôležité, aby sa prístupy a metódy prispôbili individuálnym potrebám a situáciám. Flexibilita, empatia a odbornosť pracovníkov v sociálnej rehabilitácii sú kľúčové pre dosiahnutie pozitívnych výsledkov a trvalého úspechu pre klientov.

Pred tým ako sa zo seniora stane prijímateľ zariadenia pre seniorov, sociálny pracovník zariadenia sociálnych služieb dostáva informácie k budúcom klientovi a spracováva ich, dostáva sa k informáciám o rodine a vzťahoch klienta a snaží sa im pomôcť nájsť riešenie.

Ak sa zistí, že do zariadenia pre seniorov je najlepšie klienta umiestniť, sociálny pracovník pokračuje v priebežnom získavaní údajov o

budúcom klientovi a v spolupráci s ostatnými zamestnancami pre neho vytvára čo najideálnejší program, aktivity, stanovuje individuálny plán rozvoja jeho osobnosti. Povinnosťou poskytovateľa sociálnej služby v zmysle § 9 zákona o sociálnych službách je plánovať poskytovanie sociálnych služieb podľa individuálnych potrieb. Individuálne rozvojové plány o priebehu poskytovania sociálnej služby, ktorého súčasťou sú aj programy sociálnej rehabilitácie, hodnotí sociálny pracovník za účasti prijímateľa sociálnej služby. Cieľ individuálneho plánu by mal byť realizovaný z jeho aktuálnych potrieb (Ludvigová Cintulová a kol., 2021).

Výskumná správa inštitútu z roku 2019 jasne ukázala, že na Slovensku existuje značná nerovnováha v oblasti poskytovania sociálnych služieb. Jedným z dôležitých zistení tejto správy je, že počet registrovaných verejných poskytovateľov sociálnych služieb je o viac ako tretinu vyšší v porovnaní s neverejnými poskytovateľmi. Toto zistenie zdôrazňuje dôležitú nerovnováhu medzi verejným a súkromným sektorom v oblasti sociálnych služieb na Slovensku (Repková, 2019).

Nerovnováha v regionálnom rozdelení sociálnych služieb môže viesť k nespravodlivej dostupnosti týchto dôležitých služieb. Občania v určitých regiónoch by mohli čeliť obmedzenému prístupu k potrebnej starostlivosti a podpore v porovnaní s tými, ktorí žijú v oblastiach s vyšším počtom verejných poskytovateľov. Toto zistenie nám poukazuje na potrebu reformy a lepšej koordinácie poskytovania sociálnych služieb na

Slovensku, aby sa zabezpečila rovnomerná a spravodlivá dostupnosť týchto služieb pre všetkých občanov. Taktiež je dôležité podporovať neverejných poskytovateľov, ktorí môžu priniesť inovácie a doplnkové služby, aby sa vykompenzovala táto nerovnováha, zároveň vykrývajú potrebu zvyšovania kapacít v zariadeniach a orientujú sa na špecializované služby, ktoré neposkytuje štát.

Vytváranie a udržiavanie kvalitnej siete sociálnych služieb vyžaduje spoluprácu medzi

vládou, mimovládnyimi organizáciami, dobrovoľníkmi a obyvateľmi. Je to dôležité nielen pre zabezpečenie dôstojného života pre zraniteľné skupiny obyvateľov, ale aj pre zvýšenie celkovej kvality života u tých skupín občanov, ktorých je charakteristické a sociálne vylúčenie. Na druhej strane podpora rovnosti príležitostí, inklúzie a životných podmienok musí vychádzať aj z legislatívy a politik, ktoré podporujú systém sociálnej pomoci a podpory (Vojtíšek, 2017).

Tabuľka 1 Porovnanie poskytovateľov sociálnych služieb

Verejný poskytovateľ	N	Neverejný poskytovateľ	N	Total
<i>Druh sociálnej služby</i>	<i>Spolu</i>	<i>Druh sociálnej služby</i>	<i>Spolu</i>	<i>VPaNVP</i>
Denný stacionár	188	Denný stacionár	141	229
Zariadenie pre seniorov	292	Zariadenie pre seniorov	226	518
Domov sociálnych služieb	343	Domov sociálnych služieb	152	495
Zariadenie Opatrovateľ. Služby	70	Opatrovateľská služba	66	136
Podpora samostatného bývania	31	Podpora samostatného bývania	40	71
Nízkoprahové denné centrum	11	Nízkoprahové denné centrum	24	35
Špecializované zariadenie	157	Špecializované zariadenie	130	287

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb, stav k 1.6.2022

Šimíková (2015 in Šveřepa, M. 2008) dáva do osobitnej pozornosti niektoré praktické mechanizmy nového verejného **manažmentu sociálnych služieb** založeného na princípoch štandardov kvality:

- monitoring jednotlivých odborných a iných činností vykonávaných v sociálnych službách a meranie ich dopadu na kvalitu života prijímateľov,
- malé a špecializované organizačné formy sociálnych služieb zamerané na riešenie

komunitných a špecifických problémov na zmiernenie dôsledkov nepriaznivej životnej situácie alebo inej,

- kooperatívne a participatívne riadenie a koordinácia v sociálnych službách - zdôrazňuje inkluzívny a demokratický prístup k riadeniu sociálnych služieb, v ktorom je aktívnym členom sám prijímateľ, napr. pri zostavovaní individuálneho plánu,
- zavádzanie trhových mechanizmov, vrátane voľnej súťaže, výberových konaní a ceny odvíjajúcej sa od výkonu,
- prístup k prijímateľom sociálnych služieb ako v osobe s rovnakými príležitosťami a ľudsko-právnym prístupom v zabezpečovaní starostlivosti,
- humanizmus – kombinácia týchto prístupov môže viesť k efektívnejšiemu a humánnejšiemu poskytovaniu sociálnych služieb, ktoré sa odvíja od miery spolupráce rôznych aktérov v oblasti sociálnych služieb na úrovni štátu, samospráv i neziskového sektora,
- presun od uniformného poskytovania verejných služieb k ich individualizácii, ktorá je úzko spojená so zachovávaním ľudskej dôstojnosti, obhajobou ľudských práv a ochranou právnych záujmov prijímateľa.

Podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby sa hodnotia v štyroch základných oblastiach (Repková K., 2016, s.18-19): 1. základné ľudské práva a slobody; 2. procedurálne podmienky; 3. personálne podmienky; 4. prevádzkové podmienky. Každá oblasť je následne vymedzená viacerými kritériami. Kritériá sú hodnoty, ku ktorým sa hlásia občania, spoločnosť. Sú sumárom

akceptovaných spoločenských koncepcií a sú odvodené od základných dokumentov o ochrane ľudských práv a slobôd (Krupa a kol., 2000). Jedna oblasť je vymedzená viacerými kritériami: oblasť základné ľudské práva a slobody – 3 kritériá; procedurálne podmienky – 10 kritérií; personálne podmienky – 4 kritériá; prevádzkové podmienky – 4 kritériá.

Oblasť dodržiavania základných ľudských práv a slobôd v kontexte poskytovania kvalitných sociálnych služieb je v zákone explicitne vymedzená tromi vzájomne súvisiacimi kritériami, zameranými na:

- garancie poskytovania sociálnych služieb v súlade s prirodzenou ľudskou dôstojnosťou, ľudskými právami a slobodami a princípmi nediskriminácie (K1.1),
- v kombinácii s rešpektom k zachovaniu identity a výnimočnosti prijímateľa/ľky sociálnych služieb (K1.2),
- a jeho/jej práva na podporu sociálneho začlenenia v kontexte jeho/jej prirodzených sociálnych vzťahov (K1.3) (In Repková a kol., 2016).

Profesijné kompetencie a kvalifikačné predpoklady

Sociálny pracovník svoju odbornosť okrem iného preukazuje aj dosiahnutým vzdelaním a skúsenosťami. Splňa osobnostné požiadavky, ako sú napríklad morálna bezúhonnosť, dôveryhodnosť, mlčanlivosť (Levická, 2005).

Vzdelanie sociálneho pracovníka, ako uvádzajú Žilová, Novotná, Žilová (2010, s. 20) zahŕňa osvojenie si určitých vedomostí z rôznych oblastí, ako napríklad „z oblastí

psychológie, psychoterapie, patopsychológie, psychiatrie, sociológie, pedagogiky, andragogiky, biológie, zdravotvedy, z oblasti práva – správneho, sociálneho zabezpečenia, rodinného, ale i zo sociálnej politiky, výpočtovej techniky a informačných technológií.“ Je dôležité však pripomenúť, že nie len na základe poznatkov a získaných vedomostí na vysokoškolskom štúdiu v odbore sociálna práca, ale podľa nového zákona číslo 219/2014 NR SR o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o sociálnej práci“), je pre výkon sociálnej práce dôležitý aj absolvovaný stupeň štúdia. Podľa tohto zákona je sociálnym pracovníkom absolvent vysokoškolského štúdia druhého stupňa v odbore sociálna práca, avšak absolvent prvého stupňa je len asistentom sociálnej práce. Vzdelanie je prvoradou zložkou kompetencií sociálneho pracovníka, no bolo by nesprávne domnievať sa, že iba ono samotné je postačujúce. Je ho nutné aj v praxi uplatňovať a neustále zdokonaľovať prostredníctvom ďalšieho vzdelávania. Kvalifikačné kompetencie sociálneho pracovníka sa zvyšujú aj ďalším vzdelávaním. Zákon NR SR číslo 386/ 1997 Z. z. o ďalšom vzdelávaní v znení neskorších predpisov v § 2 odseku 1 hovorí, že ďalšie vzdelávanie „umožňuje každému doplniť, rozšíriť a prehĺbiť si získané vzdelanie, rekvalifikovať sa alebo uspokojiť svoje záujmy, alebo ktorým sa pripravuje na získanie stupňa vzdelania v školskom systéme.“ V praktickej podobe môže ísť o krátkodobé aj dlhodobé

vzdelávanie a to formou napríklad semináru, kurzu, školenia a podobne (Žilová, 2005). Ďalšie vzdelávanie sociálnych pracovníkov na Slovensku zabezpečuje niekoľko prevažne neštátnych inštitúcií. Medzi najvýznamnejšie organizácie patrí občianske združenie Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov (www.assp.sk) a Asociácia vzdelávateľov v sociálnej práci na Slovensku (www.avspsr.sk). (In Kuraňová, Barasová, unipo.sk)

Profesijný štandard predstavuje nevyhnutné profesijné kompetencie pre štandardný výkon profesie sociálneho pracovníka – kľúčové kompetencie a z nich odvodené špecifické spôsobilosti. Podľa Belza, Siegrista (2001, s. 174) sú kompetencie „také vedomosti, schopnosti a zručnosti, ktoré sú vhodné k zvládaniu problémov celej rady väčšinou nepredvídateľne sa meniacich požiadaviek v priebehu života.“ Avšak autor Tremblay et al. (In Hátar, 2009, s. 116) uvádza, že: „pre sociálnu prácu ako pomáhajúcu profesiu je však príznačné, že významnými činiteľmi jej efektivity nie sú len kvalifikačné, ale rovnako aj osobnostné predpoklady sociálneho pracovníka, ktoré spoločne vytvárajú profesijné kompetencie. V sociálnej práci sa do profesijných kompetencií komplexne premieta celá osobnosť pracovníka.“ V našom príspevku sa venujeme výlučne vedomostiam, respektíve kvalifikačným kompetenciám a osobnostným predpokladom sociálnych pracovníkov, ktoré podľa uvedenej definície taktiež patria do kompetencií sociálneho pracovníka.

Význam empatie, komunikačných zručností a umenia v práci sociálnych pracovníkov je neodskriepiteľný, ako ilustrujú viaceré zdroje (Smith, 2007). Empatia, v zmysle súcitenia, predstavuje kľúčový element v sociálnej práci, pretože tvorí základ pre dobré vzájomné porozumenie a podporu klientov (Hartl, Hartlová, 2010). Umenie je ďalším nástrojom, ktorý môže sociálnym pracovníkom pomôcť rozvíjať empatiu a kompetencie. Učenie sa umeniu a jeho využitie v sociálnej práci umožňuje rozvoj osobnostných, odborných a metodických schopností, zlepšuje diagnostické a analytické zručnosti sociálnych pracovníkov (Rosová, 2015).

Odbornosť sociálneho pracovníka a jeho pripravenosť na výkon profesie sa musí odvíjať aj od toho, s akou typológiou klientov pracuje. Klientov sociálnej práce rozdeľujeme do štyroch kategórií založených na úrovni ich rizika a odolnosti pri plánovaní a poskytnutí sociálnej podpory: nízke riziko-nízka odolnosť (klienti majú obvykle malú schopnosť riešenia sociálnych situácií a problémov a môžu potrebovať intenzívnu podporu); nízke riziko a vysoká odolnosť (klienti sú schopní zvládnuť problémy bez výraznej pomoci); vysoké riziko-nízka odolnosť (klienti potrebujú aktívnu podporu na zvládnutie rôznych situácií), vysoké riziko-vysoká odolnosť (klienti majú schopnosť zvládania, aj keď sa nachádzajú v ťažkej situácii). (In Schavel, Oláh, 2006).

Prítomný sociálny pracovník je dôležitý pre vytvorenie sociálnych podmienok, konkrétne podľa Forenza a kol. (2015) pomáha zabezpečiť kvalitné sociálne podmienky, pre tých, ktorí sú

na sociálnu pomoc odkázaní. „Cieľom pomáhajúcich profesií je pomáhať ľuďom k lepšiemu životu zbaveného trápenia, bolesti a obáv z budúcnosti. Pre všetkých sociálnych pracovníkov a ošetrovateľov v pomáhajúcich profesiách je dôležitá práca s klientom a nastavenie si cieľov a hraníc na ktorých môžu pracovať“ (Kopřiva, 2006, s.78). V živote človeka sa vyskytne mnoho záťažových situácií a stresu. Bratská (2001) vo svojej štúdií poukazuje na to nevyhnutnosť naučiť sa zvládať záťažové situácie, ktoré sú zväčša spojené so sociálnym prostredím a zmenami, ktoré sa v ňom dejú.

Spôsob určovania toho, čo výkon sociálnej práce predstavuje, čo tvorí jej vlastnú náplň a aké nároky sú s ňou spojené má svoje odlišnosti podmienené daným účelom. Zmysel a význam vymedzenia kompetencií má svoje opodstatnenie z hľadiska optimalizácie výkonu sociálnych pracovníkov, ich výberu ale aj skvalitnenia koncepcie ich odbornej prípravy. Rozdiely vo vymedzení kompetencií sú spôsobené podľa Mlčáka (2005) aj skutočnosťou, že sa dostatočne nerozlišuje medzi pojmom:

- kompetencie vo vzťahu k sebe (ang. competency) – t. j. kompetencia vo vzťahu k schopnostiam človeka vykonávať prácu dobre,
- kompetencie vo vzťahu k práci (ang. competence) – označujúcu spôsobilosť, kvalifikáciu, potenciál, ktoré sú vyžadované konkrétnym pracovným miestom (Mlčák, 2005, s. 29).

Každá profesijná kompetencia sa vyznačuje týmito základnými znakmi: je

kontextualizovaná – uplatňuje sa v určitom prostredí alebo v situácii, je **multidimenzionálna** – tvorená z viacerých zdrojov a súčasne predpokladá efektívne narábanie s danými zdrojmi, je definovaná **štandardom** – predpokladaná úroveň zvládnutia je určená vopred súborom výkonových kritérií, v sociálnych službách sa výkon viaže na stanovené štandardy pri poskytovaní sociálnych služieb, **má potenciál** pre akciu a rozvoj - kompetencie pracovník nadobúda a rozvíja v procese edukácie. (Tremblay, et al., 2002, in Határ, 2009, s. 116). Úspešnosť a efektívnosť práce sociálneho pracovníka sa odvíja od jednotlivých rolí a nimi vyjadrených oblastí práce ako aj jeho zodpovednosťou v pracovných procesoch. Tomu zodpovedá aj definovanie pojmu kompetencia, ktorá je považovaná za „funkcionálny prejav dobre zvládnutej a uznávanej profesionálnej role sociálneho pracovníka, ktorého súčasťou sú odborné vedomosti, zručnosti a postoje. Postoje sú vyjadrené hodnotami a etickými princípmi, ktoré sociálny pracovník uplatňuje pri výkone svojej profesie. Ako uvádza Sotoniaková (2004), rešpektovať dôstojnosť osoby a mať v úcte jej autonómiu znamená pre sociálnu prácu mať na zreteli a rešpektovať adresátov sociálnej práce v ich jedinečnosti, v ich schopnostiach, potrebách, ale tiež obmedzeniach. Rešpekt pred autonómiou adresáta zabráňuje prílišnej starostlivosti, ponecháva ľuďom to, čo sami môžu urobiť pre seba a pre druhých a ponecháva zodpovednosť na individu. Úcta sa

vťahuje tiež na osobu ako takú, nezávisle od jej pôvodu, vierovyznania, rodu alebo roli.

Jednou z kľúčových profesijných kompetencií sociálnych pracovníkov je teoreticky saturovaná zručnosť v ovládaní metód sociálnej práce. Sociálni pracovníci pracujúci s rôznymi cieľovými skupinami sociálnej práce využívajú špecifické profesijné kompetencie. Z existujúcich špecifických druhov profesijných kompetencií (Mlčák, 2005) by sme v tejto súvislosti mohli využiť napr. tzv. rozlišujúce kompetencie, interpersonálne kompetencie, tímové kompetencie, funkčné kompetencie

a najmä kompetencie orientované na osoby, ktoré predstavujú spôsobilosti, v ktorých je akcent položený na komunikáciu, interakciu, kooperáciu, či vyjednávanie s inými osobami.

Kľúčové kompetencie sú také vedomosti, schopnosti a zručnosti, ktoré vyúsťujú v kompetenciu, s pomocou ktorej je možné v danom okamžiku zastávať veľký počet pozícií a funkcií, a ktoré sú vhodné k zvládaniu problémov celej rady väčšinou nepredvídateľne sa meniacich požiadaviek v priebehu života.“ (Belz, Siegrist, 2001, s. 174) Medzi kľúčové kompetencie patria:

- „schopnosť komunikovať a kooperovať – schopnosť vedome komunikovať a aktívne tvorivým spôsobom prispievať v skupinových procesoch,

- riešiť problémy a kreativita – schopnosť poznávať problémy a zodpovedajúcim spôsobom ich tvorivo riešiť,

- samostatnosť a výkonnosť – schopnosť samostatne plánovať, realizovať a kontrolovať priebeh práce a jej výsledky,
- schopnosť prijať zodpovednosť – schopnosť prijať v primeranom rámci spoluzodpovednosť,
- schopnosť premýšľať a učiť sa – schopnosť ďalej rozvíjať proces vlastného učenia a myslieť v súvislostiach a systémovo,
- schopnosť zdôvodňovať a hodnotiť – schopnosť vecne posudzovať a kriticky hodnotiť vlastné, spoločné a cudzie spôsoby práce a výsledky.“ (Belz, Siegrist, 2001, s. 168)

Podľa Mlčáka (2005) k ďalším základným kompetenciám sociálneho pracovníka patrí:

- mapovanie terénu za účelom získania konkrétnych, relevantných informácií o spôsobe života, posudzovanie životnej situácie klienta: získava potrebné informácie o klientovi a jeho nepriaznivej situácii, v ktorej potrebuje pomoc zvonku, tieto informácie nadobúda z dokumentácie, z rozhovoru, pozorovaním správania a z prostredia/okolia klienta. Je dobré popísať a overiť si u klienta, čo je jadrom „problému“;

- efektívne zostaviť plán práce s klientom a naplniť jeho potreby a ciele,

- vyhľadávanie sociálne vylúčených klientov, ktorí nemajú schopnosť, resp., stratili zručnosť na riešenie sociálnych problémov,

- nadväzovanie kontaktov s klientmi a sprostredkovanie kontaktov s oficiálnymi inštitúciami, sprostredkovanie pomoci a poradenstva

- poskytovanie poradenstva pri osobných problémoch, krízovej intervencie v ťažkých

životných situáciách, podpora a posilňovanie sebavedomia a zodpovednosti,

- podpora a rozvoj osobnostnej roviny a motivácie vedúcej k samostatnému riešeniu problémov u klientov,

- prevencia násilia a nežiaducich javov ako aj zhoršenie životnej situácie klienta.

Ďalšou kompetenciou je administratíva z hľadiska práce sociálneho pracovníka ako nevyhnutná, či už ide o evidenciu klientov, záznamy o pracovnej činnosti alebo o vypracovávanie správ pre organizáciu, ďalšie inštitúcie, nahlasovanie prípadov a žiadateľov o sociálne služby. Evidencia klientov, ich potrieb, postupov sociálneho pracovníka a dohôd má byť vedená prehľadne, orientuje nás v jednotlivých prípadoch, situáciách, úkonoch, ktoré boli už urobené a ktoré plánuje urobiť. Údaje v dokumentácii musia byť zrozumiteľné aj pre spolupracovníkov. Evidencia je dôležitá aj kvôli štatistike, dáva obraz o meniacom sa stave v sociálnych službách, o kapacitách v zariadeniach a pod.

Orgány špecializovanej štátnej správy spolu so samosprávnymi a verejnoprávnymi subjektmi pôsobiacimi v sociálnej sfére tvoria tzv. sociálnu správu. Sociálna správa je podľa Tomeša (2002, s.36) súhrn orgánov a organizácií konajúcich v sociálnej sfére a realizujúcich sociálnu politiku určitými nástrojmi, prostriedkami a technikami. Sociálnu správu v Slovenskej republike zabezpečujú orgány špecializovanej štátnej správy, úrady samosprávnych krajov, obecné a mestské úrady ako zástupcovia územnej samosprávy a sociálna poisťovňa ako verejnoprávna inštitúcia.

Profesijné kompetencie sociálnych pracovníkov pracujúcich v sociálnej správe odzrkadľujú predovšetkým povahu činností vykonávaných vo verejnej správe, ktoré súvisia jednak s výraznou inštitucionalizáciou sociálnej práce v tejto oblasti, ako aj jej legislatívnou úpravou. Na základe týchto skutočností, ako aj prostredníctvom analýzy pracovných náplní sociálnych pracovníkov, môžeme konštatovať, že kompetencie sociálnych pracovníkov v oblasti sociálnej správy sa koncentrujú na výkon sociálno-správnych, administratívnych, sprostredkovateľských, koordinátorských, informačných, poradenských, evidenčných a vyhľadávacích činností. V zmysle profilu absolventa študijného programu sociálna práca by sme k profesijným kompetenciám sociálneho pracovníka v sociálnej správe zaradili aj kompetencie v oblasti identifikovania a riešenia sociálnych problémov, stimulovania sociálnej kohézie, sociálneho diagnostikovania a prognózovania, krízovej intervencie, komunikácie, mediácie a vyjednávania, reflexie emócií, prípravy a realizácie projektov a programov, či koncipovania vlastného harmonogramu profesionálneho rastu. Pre funkčné uplatnenie profesijných kompetencií sociálnych pracovníkov v sociálnej správe je dôležité poznať úlohy, ktoré v tejto oblasti plní štátna správa, územná samospráva a verejnoprávne inštitúcie. (Hudecová a kol., 2010).

Výkon týchto aktivít sociálnej správy prostredníctvom profesijných kompetencií sociálnych pracovníkov by sa mal riadiť príslušnou legislatívou, ako aj základnými

zásadami výkonu sociálnej správy (Tomeš, 2002), kam patrí najmä zásada subsidiarity, zásada vyhľadávania (depistáže), zásada ochrany osobných údajov a zásada zaoberania sa všetkými podnetmi a žiadosťami občanov. Výkon špecializovanej štátnej správy v sociálnej oblasti v SR by mal vytvárať priestor na to aby bola dostupná, vykonávaná a organizovaná flexibilne, diferencovane podľa potrieb obyvateľov a regiónov, v ktorých žijú, aby boli zabezpečené rovnaké podmienky pre všetkých občanov pri výkone štátnej správy. (Schavel, Oláh a kol., 2008).

V podmienkach seniorskej starostlivosti sa využívajú profesionálne kompetencie sociálneho pracovníka ako sú: schopnosť komunikácie, vedenie rozhovoru, intervencia nepriaznivého zdravotného stavu, ale taktiež schopnosť sprevádzať seniorov aj vo fáze staroby, aktivizovať, podporovať a pomáhať klientom, ako aj rodine pri adaptácii v zariadení. Sociálni pracovníci v sociálnom prostredí zariadení by mali spĺňať dve základné dimenzie a to odbornosť a ľudský prístup.

Kompetencie, ktoré boli spomenuté, nie sú izolované a oddelené, ale navzájom sa prelínajú a dopĺňajú. Základom týchto kompetencií sú vedomosti a zručnosti, pričom nadstavbu tvoria postoje a hodnoty, ktoré sú ovplyvnené osobnosťou jednotlivca, jeho sociálnym prostredím a ďalšími faktormi. Každú z týchto častí kompetencií môžeme detailnejšie preskúmať v súvislosti s profesijnými aktivitami sociálneho pracovníka.

V súvislosti s ich profesijnými aktivitami, sociálni pracovníci sa zameriavajú najmä na

vedomosti, ktoré sa týkajú spracovania informácií pri riešení problémov. To zahŕňa identifikáciu osobných a sociálnych problémov, ako aj negatívneho vplyvu prostredia na jednotlivca, rodinu či skupinu. Sú schopní pomenovať jednotlivé javy, usporiadať ich podľa špecifických kritérií, identifikovať vzájomné súvislosti a pochopiť ich výskyt, pričom majú schopnosť predpovedať ich vývoj (Hudecová a kol., 2010).

Pokiaľ ide o zručnosti, zahŕňajú schopnosť adekvátne reagovať v konkrétnych situáciách, poskytnúť informácie, poradenstvo a usmerňovanie klientovi a riešiť jeho sociálne problémy. Dôležitým cieľom v profesii sociálneho pracovníka je budovanie žiaducich postojov. Jeho hodnotové presvedčenia tvoria základ, na ktorom sa sociálny pracovník rozhoduje, ako pristúpiť k určitej situácii klienta a či je ochotný a schopný poskytnúť mu pomoc, či dokáže vidieť problém z pohľadu klienta. Vzhľadom na povahu sociálnej práce je profesionálna výkonnosť úzko prepojená s dodržiavaním nevyhnutných etických zásad v konkrétnych činoch a aktivitách sociálneho pracovníka, čo je spojené s hodnotami a hodnotovým systémom, ktorým sa riadi (Rusnáková, Polák, 2016).

Záver

V roku 2004 Medzinárodná federácia sociálnych pracovníkov (IFSW) a Medzinárodná asociácia škôl sociálnej prijali na Valnom zhromaždení návrh Medzinárodného etického kódexu sociálnej práce s názvom „Etika v sociálnej práci – vyhlásené princípy“.

Etické povedomie je zásadnou súčasťou profesionálnej činnosti sociálnych pracovníkov. Ich schopnosť a záväzok k etickému konaniu je základným aspektom kvality ponúkanej služby pre tých, ktorí užívajú služby sociálnej práce. Komplexný charakter kompetencií v oblasti sociálnej práce ukazuje ich vzájomné prepojenie a dôležitosť pri vykonávaní povolania sociálneho pracovníka. Vedomosti, zručnosti, postoje a hodnoty tvoria esenciálnu súčasť profesionálneho pôsobenia v sociálnej práci. Je dôležité kontinuálne rozvíjať a zdokonaľovať tieto kompetencie prostredníctvom odbornej prípravy, vzdelávania a osobného rastu. S rastom spoločnosti a zmenami v sociálnom prostredí je nevyhnutné, aby sa aj sociálni pracovníci neustále prispôbovali novým výzvam a potrebám, aby mohli efektívne a efektívne slúžiť svojej profesii a komunite, ktorej sa venujú.

Zoznam bibliografických odkazov

- BELZ, H., SIEGRIST, M. 2001. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha : Portál, 2001. 376 s. ISBN 80-7178-479-6.
- BRATSKÁ, M. 2001. *Zisky a straty v záťažových situáciách, alebo príprava na život*. Bratislava: Práca, 2001. ISBN 80-7094-292-4.
- BRNULA., P. 2012. *Sociálna práca*. Bratislava: Iris. ISBN 978-80-89256-91-4.
- CANGÁR, M. 2016. *Včasná intervencia a diagnostika pre osoby so zdravotným postihnutím v Slovenskej republike*. Bratislava:

Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, ISBN 978-80-97255-10-7.

FORENZA, B., GERMAK, A. J. 2015. *What ignites and sustains activism: Exploring participatory competence*. Journal of Progressive Human Services, 26(3), 229–245.

GÚTH, A. 2013. *Liečebné metodiky v rehabilitácii*. Bratislava: LIEČREH. ISBN 978-80-88032-34-5.

HARTL, P. – HARTLOVÁ, H. 2010. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.

HÁTAR, C. 2009. *Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca*. Praha: Educa servis ve spolupráci s Českou andragogickou společností. ISBN 978-80-87306-01.

HEALY, K. 2012. *Social work theories in context: Creating frameworks for practice*. Palgrave Macmillan. ISBN 978-1350321571.

HUDECOVÁ, A., BROZMANOVÁ, GREGOROVÁ, A. 2008. *Sociálna práca s rodinou*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela. ISBN 978-80-8083-997-2.

HUDECOVÁ, A. a kol. 2010. *Profesijné kompetencie sociálnych pracovníkov v kontexte intencionálnych a inštitucionálnych reflexií*. Banská Bystrica: UMB, 2010. ISBN 978-80-557-0112-7.

HULÍNOVÁ, V., ŠTEFÁKOVÁ, L. 2016. *Metódy a metodika sociálnej práce*. Ružomberok: Verbum. ISBN 978-80-561-0400-2.

HUSÁROVÁ, M. 2008. *Sociálna práca*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm. ISBN 978-80-225-2536-7.

KOPŘIVA, K. 1997. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha : Portál, 1997. 152 s. ISBN 80-7178-150-9.

KOPŘIVA, K. 2006. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-181-6.

KOVÁČIKOVÁ, D. 2010. *Filozofické, náboženské a historické východiská sociálnej práce*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela. ISBN 978-80-8083-997-0.

KRAKEŠOVÁ, M. 1973. *Výchovná sociální terapie*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1973.

KRUPA, S. a kol. 2000. *Kvalitné sociálne služby I.*; Košice: Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, 2000, 119 s. ISBN 80-88922-17-8

LACA, P., LACA, S. 2017. *Sociálna práca a sociálna pedagogika*. Rožňava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. ISBN 978-80-8132-168-9.

LACHYTOVÁ, L. 2011. *Základy sociálnej práce*. Prešov: Vysoká škola medzinárodného podnikania. ISBN 978-80-89372-31-7.

LEVICKÁ, J. 2002. *Teoretické aspekty sociálnej práce*. Trnava: Trnavská univerzita. ISBN 80-89074-39-1.

LEVICKÁ, J. 2007. *Sociálna práca I*. Trnava: ProSocio. ISBN 978-80-969454-2-9.

LUDVIGH CINTULOVÁ, L., BUZALOVÁ, S. 2021. *Development of senior social services in the process of transformation and decentralisation and its present-day forms* In.: DOI 10.32725/kont.2021.009. In: Kontakt: – Roč. 23, č. 2 (2021), s. 111-119

LUDVIGH CINTULOVÁ, L., BUDAYOVÁ, Z., BUZALOVÁ, S. 2022. *Historical development*

and transformation of senior social services in Slovakia [monography]. Dublin: International scientific board of catholic researchers and teachers in Ireland, 2022. – 266s. – ISBN 978-1-9989986-2-3

MÁTEL, A., SCHAVEL, M. 2013. *Teória a metódy sociálnej práce I*. Bratislava: Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce. ISBN 978-80-971445-1-7.

MÁTEL, A., SCHAVEL, M. 2011. *Aplikovaná sociálna patológia v sociálnej práci*. Liptovský Ján: Prohu s. r. o. . ISBN 978-80-89535-03-3.

MLČÁK, Z. a kol. 2005. *Profesní kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty*. Ostrava : REPRONIS, 2005. 350 s. ISBN 80-7368-129-3.

National Association of Social Workers. (2016). Social work profession. Retrieved from <https://www.socialworkers.org/pressroom/features/general/profession.asp>

OLÁH, M. 2012. *Metódy sociálnej práce v praxi*. Prešov: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. ISBN 978-80-8132-039-2.

ONDRUŠOVÁ, Z. 2009. *Základy sociálnej práce*. Brno: MSD. ISBN 978-80-7392-109-5.

PARKER, J. 2010. *The ethics of social work: Principles and standards*. Routledge. ISBN 978-0367728038.

REPKOVÁ, K. 2016. *Kvalita v kontexte transformácie sociálnych služieb*. Bratislava: IVPR.

Dostupné on-line: https://www.ceit.sk/IVPR/images/pdf/2016/socialne_sluzby_web.pdf

REPKOVÁ, K. 2019. *Zavádzanie podmienok kvality sociálnych služieb – prieskum stavu implementácie u poskytovateľov sociálnych služieb*. Bratislava: IVPR. [online].[13.10.2023]. Dostupné on-line:

https://ivpr.gov.sk/wpcontent/uploads/2019/11/zavadzanie_podmienok_kvality_socialnych_sluzieb_repkova_2019.pdf

ROSOVÁ, D. 2015. *Výbrané kapitoly z prevencie v sociálnej práci*. Prešov: Filozofická fakulta Univerzity P. J. Šafárika. ISBN 978-80-8152-331-1.

RUSNÁKOVÁ, J., POLÁK, P. 2016. *Sociálna práca v praxi*. Bratislava: Iris ISBN 978-80-89726-58-5.

SCHAVEL, M. OLÁH, M. 2006. *Sociálne poradenstvo*. Prešov: Prešovská univerzita. ISBN 80-8069-487-1.

SCHAVEL, M. – OLÁH, M. – DEREVJANIKOVÁ, Š. – ZEMAN, K. 2008. *Sociálna práca vo verejnej správe*. Bratislava : 2008. 153 s. ISBN 80-8082-065-1.

SMITH, M. 2007. *The origins of social work: Continuity and change*. Palgrave Macmillian. ISBN 978-0333737910.

SOTONIAKOVÁ, E. 2004. *Profesní etika v sociální práci*. In Psychologie, sociologie, filozofie, 2004, č. 9, s. 95 – 118.

STRIEŽENEC, Š. 2001. *Úvod do sociálnej práce*. Trnava: Tripsoft. ISBN 80-968294-6-7.

ŠVEŘEPA, M. 2008. *Reforma sociálního systému v kontextu pomoci a kontroly*. In: JANEBOVÁ, R., KAPPL, M., SMUTEK, M. (Eds.). *Sociální práce mezi pomocí a kontrolou*. Hradec Králové: Gaudeamus, 240–246.

TOKÁROVÁ, A. 2003. *Sociálna práca*. Prešov. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity AKCENT PRINT. ISBN 80-968367-5-7.

TOMEŠ, I. a kol. 2002. *Sociální správa*. Praha: Portál, 2002, 303 s. ISBN 80-7178-560-1

VACKOVÁ, J. 2020. *Sociální práce v systému koordinované rehabilitace: u klientů po získaném poškození mozku (zejména (CMP) se zvláštním zřetelem na intervenci z hlediska sociální práce, fyzioterapie, ergoterapie a dalších vybraných profesí*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-2712-434-3.

VOJTÍŠEK, P. 2019. *Analýza potřeb pokrytí území sociálními službami*. Fórum sociální politiky. 2019, 1-7. ISSN-80-1803-7488.

ŽIAKOVÁ, E. 2015. *Aplikovaná sociálna práca*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika. ISBN 978-80-8152.333-5.

ŽILOVÁ, A. 2005. *Úvod do teórie sociálnej práce: náuka o sociálnej práci*. Badín: Mentor. ISBN 80-968932-1-1.

ŽILOVÁ, A. – NOVOTNÁ, A. – ŽILOVÁ, V. 2010. *Sociálne spôsobilosti v pomáhajúcich profesiách*. Ružomberok: VERBUM. ISBN 978-80-8084-589-6.

Zákon NR SR číslo 219/2014 o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon NR SR číslo 448/2008 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona číslo 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

Zákon NR SR číslo 386/1997 o ďalšom vzdelávaní a o zmene a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení zákona č. 70/1997 Z. z.

Kontakt na autora:

PhDr. Szilvia Buzalová, PhD.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, n.o.

e-mail: szilviabu@gmail.com